

njem, da je ležal na postelji z zvezkom in svinčnikom in rekel: »Veš, pišem, ampak ne bom končal tega zemljevida. Se trudim, ampak sem utrujen. Bojim se, da ga ne bom končal. Veš, tudi za predsednika, daj, bodi ti namesto mene.« Rekla sem mu: »Ja, dragi moj, o tem pa odloča odbor.« Kar naenkrat je dobil močan glas in je rekel: »Te prosim, bodi ti predsednica!« Rekla sem: »Dobro, Zorko, bom povedala ostalim.«

Do zadnjega je bila to njegova skrb. Pravzaprav kratak čas po tem so ga odpeljali v bolnišnico in je odšel.

Ampak ta zemljevid ga je strašno skrbel. Strašno mu je bilo žal, da ga ni končal in kdo – če ga bo kdo – ga bo dokončal.¹² Rekel je: »Veš, to je naš jezikovni zaklad.« In v resnici smo premalo naredili vsa ta leta, ker je ta

¹² Posmrtno natisnjen *Etnografski zemljevid Tržaškega ozemlja z ledinskimi imeni* (Lj.-Trst 1978) z imenskimi delom več avtorjev (Petaros, Levak, Budal) je bil krona Jeliničevega petnajstletnega dela na področju slovenskega imenoslovja. Najboljši dokaz obsežnosti so še neobjavljeni zapiski, ki jih hrani zgodovinski odsek Narodne in študijske knjižnice v Trstu. O Jeliničevem delu na področju toponomastike in njegovem nadaljevanju je na simpoziju »Zorko Jelinič v slovenski preteklosti« (Tolmin, 20. maja 2000) spregovoril prof. Robert Petaros, eden od soavtorjev omenjene izdaje. Njegov referat bo natisnjen jeseni letos v »Jeliničevem zborniku«.

zemljevid res zaklad. Starih ljudi ni več in imena izginjajo. Res bi ga morali malo bolj ovrednotiti. V knjigarnah ga sploh nimajo več, je le še v žepih naših članov. Njegov spomin je v tistem njegovem delu, v tisti njegovi skrbi. Morali bi to nalogo dati naši mladi generaciji. Ali bi ne bilo lepo, da bi si ti športniki, taborniki ali skavti – ne samo planinci – porazdelili to delo in bi delali skupaj!

Nikdar ni hotel deliti Slovence na bele in rdeče. Obravnaval jih je vse enako. Ta ideja se morda spet bolj oživlja. In ta skrb za ves slovenski narod – ne glede na barvo, vero ali stan – je res prav Jeliničeva. Samo skupaj lahko kaj dosežemo. To smo videli sedaj tudi mi sami: če smo skupaj, mogoče kaj dosežemo v Rimu, čeravno je tudi tam trda. Da bi se naša mladina navadila, da bi vsi, društva različnih vrst športa in različnih idej, lahko delala skupaj!

Lepo bi bilo, da bi skupaj spet valorizirali ta zemljevid; da bi lahko en dan organizirali skupni izlet in hodili po tistih njegovih poteh ter dokazali, da ni delal zastonj. Njegovo delo je bilo res zlatá vredno. Spominjajmo se ga tudi v prihodnjem tisočletju!

IZ KRONIKE »100 LET KRANJSKEGA PLANINSTVA«

»KRANJSKA« ČEŠKA KOČA

Usoda lastništva Češke koče na severni strani Grintovcev je bila dokaj razgibana. Leta 1899 so kočo zgradili s pomočjo češkega kapitala v okviru Češke podružnice SPD in Jezerskega, saj je občina brezplačno podarila zemljišče ter dovolila gradnjo. Mrtvo obdobje koče je bilo v času 1. svetovne vojne, ko je bilo prepovedano zahajanje v gore. Po 1. svetovni vojni in vse do leta 1941 je bila koča v lasti in upravljanju Osrednjega odbora SPD, nato pa od leta 1945 do 1949 v upravljanju PD Kranj.

Leta 1945 se je v maju končala strahotna 2. svetovna vojna, ki je slovenskemu planinstvu prizadejala strahotne škode na planinskih domovih in opremi. Škoda je bila na planinskih objektih ocenjena na 37.326.254 dinarjev. Kranjska podružnica oziroma povojno planinsko društvo je izgubilo dve postojanki, Prešernovo kočo vrh Stola in Valvasorjev dom, ki so ju požgali Nemci. Zakupni dom PD, Gostišče na Šmarjetni gori, in mežnarijo na Joštu, ki je bila priljubljeno planinsko zatočišče, pa so požgali partizani. Vloženo delo štirih desetletij je bilo tako v pepelu.

POVOJNO PROSTOVOLJNO DELO

V povojnem razdelilniku sta bila 1. maja 1946 kranjskemu PD dodeljena planinski dom na Krvavcu in Češka koča. V prvem povojnem Planinskem zborniku iz leta 1945, ki ga je Slovensko planinsko društvo namenilo planincem, ki so žrtvovali svoja mlada življenja za svobodo slovenske domovine, je na strani 23 v spisu o planinskih postojankah omenjena tudi Češka koča:

300 »Češka koča pod severno steno Grintavca je najbolje



Češka koča na Spodnjih Ravneh

prestala vojno dobo. Oskrbnik Tepina je kljub številnim nevarnostim rešil pretežni del opreme, tako da bo v poletni sezoni 1946 zopet mogoče oskrbovati to postojanko.«

Na ustanovnem občnem zboru PD Kranj 26. novembra 1946 je kranjsko PD imelo 476 članov, in sicer 284 rednih članov, 116 fizikulturnikov in mladine ter 41 članov aktivna PD Kranj na Jezerskem. V zapisniku ustanovnega občnega zbora PD Kranj so zapisali: »Češka koča – v tem kratkem času smo jo obnovili, kar je bilo pač najpotrebnejše, popravili smo streho, vsa vrata, okna, očistili vso nesnago, katera je bila v in na prostem pred kočo in izvršili druga manjša popravila. Dalje smo obnovili dohod od koče, ker je bila vsa pot zaraščena in na več krajih neuporabna. V Češki koči je ostal del inventarja po zaslugi sedanjega oskrbnika ohranjen, ka-

terega je za čas okupacije spravil v dolino. Manjka pa vse posteljno perilo, žimnice in odeje. Naloga bodočega odbora bo, da bo tudi Češko kočjo oskrbel z najpotrebnejšim inventarjem. Skupna ležišča so še zdaj brez slamnjač. Češko kočjo smo svečano otvorili dne 29. marca 1946. Kočo je posetilo od otvoritve pa do 30. septembra, ko smo kočjo zaprli, 660 obiskovalcev. V tem času je kočja izkazovala 9.948 dinarjev pribitka. Prenočin je bilo 101 in 297 obiskovalcev je plačalo v fond za obnovo; na reševalnem prispevku pa se je pobralo 606 din. Poudariti moram, da so se tudi na Češki koči izvršila glavna dela s prostovoljnimi delom in vsa zahvala odboru in članom sindikata Jugobruna, ki so se res s požrtvovalnostjo lotili dela in ga tudi izvršili. Na Češko kočjo smo organizirali tudi pet masovnih izletov, katerih so se udeležili številni ljubitelji planin. Za investicije in za nakup inventarja smo izdali din 3.496.«

Za načelnika je bil izvoljen **Črtomir Zorec**, za tajnika pa **Franjo Klotjčnik**. Oba sta prišla službovat v Kranj po dekretu, Črtomir z Dolenjske, Klotjčnik pa s Štajerskega.

Dohodki Češke kočje v letu 1946 so znašali 32.806 dinarjev, stroški in vzdrževanje pa 26.399 dinarjev. Nabavljenih je bilo 50 odev v vrednosti 20.000 dinarjev. Oskrbenik Češke kočje na Ravneh (1543 m) je bil Vinko Tepina z Jezerskega, ki je uporabljal za prenos tovorov (oskrbovanje kočje) konja, za katerega oskrbovanje s koruzo in otrobi je planinsko društvo zaprosilo Okrajni ljudski odbor, Odsek za preskrbo v Kranju (leta 1947).

PRVI KORAK K PRENOSU UPRAVLJANJA

Češka kočja na Dolenjih oziroma, kakor se danes reče, na Sp. Ravneh je ena od redkih planinskih postojank, ki je razmeroma dobro prestala vojni čas. Vse zasluge za to grede prav gotovo predvojnemu, medvojnemu in povojnemu oskrbniku kočje Vinku Tepini (posestnik in medvojni župan na Jezerskem), ki je bil tudi predvojni in povojni gorski reševalec. Leta 1940 je bil vodja reševalnega moštva na Jezerskem, ki je bilo vključeno v kranjsko podružnico SPD. To reševalno moštvo je bilo na najimunitnejšem seznamu reševalnih moštov Slovenije. Tako je znameniti planinec in gorski reševalec z Jezerskega Vinko Tepina vodil tudi gorsko-reševalni okoliš Kranj-Jezersko. Ta mož je kljub številnim nevarnostim rešil pretežni del opreme v Češki koči, tako da je bila po vojni v poletni sezoni 1946 kočja že oskrbovana. Obratovanje Češke kočje je bilo v sodelovanju s krajem, z domačini, za tisti čas kot tudi za današnje čase izjemno vzorno.

Kmalu se je na Jezerskem pričelo gibanje za planinsko osamosvojitve in tako je Jezersko v letu 1948 dobilo lastno planinsko društvo. Poleg Vinka Tepine, **Ludvika Virnika**, **Andreja Volca** in **Anice Šinkovec** je bil duša in generator planinske osamosvojitve **Tone Ekar**, prvi predsednik planinskega društva Jezersko. Reševalna skupina z Jezerskega, ki je bila ustanovljena v letu 1946 in so jo sestavljali **Franc Štiren**, Vinko Tepina, **Peter Povšnar**, **Miha Štular**, **Franc Sušnik** in **Josip Tepina**, se je v letu 1947 začela širiti. Vanjo so se aktivno vključiti tudi **Tone Ekar** (predsednik PD),

Marjan Murovec, **Andrej Volc** in **Ludvik Virnik**, v petdesetih letih pa se jim je pridružil tudi kamniški alpinist **Pavel Kemperle**.

Jezerska planinska enotnost, polna energije, je spodbudila predsednika Toneta Ekarja, da je 25. 12. 1948 poslal na PZS prošnjo za pridobitev upravljanja Češke kočje: »V zvezi s točko 2 Vašega dopisa od 16. 12. 1948 št. 2783/48 LP vam sporočamo sledeče: Članstvo tukajšnjega PD-a se je na svojem rednem letnem obnem zboru 29. 11. t.l. soglasno izreklo in poverilo odboru nalogo, da izposluje pri Glavnem odboru PZS oziroma od Plenuma PD-ov LRS planinsko postojanko Češko kočjo, ki se nahaja na teritoriji našega društva, v letu 1949 pod svoje nadzorstvo. Ta zahteva članov PD Jezersko je bila po delegatu Virnik Ludviku na zadnjem plenumu PD-ov LRS dne 12. 12. t.l. v Ljubljani javno in pismeno predložena, za kar se je plenum izjavil, da zadeva o nadzorstvu Češke kočje za leto 1949 pride pod Gospodarski svet. V zvezi s tem in v zvezi Vašega dopisa Vam zaenkrat ne moremo citirati količinsko, koliko bi kočja potrebovala ene ali druge stvari za gospodarsko leto 1949, ker v tej zadevi do sedaj nismo vodili računa in nimamo nikakršnih podatkov o prometu tega leta. Vsled tega Vas prosimo, da se kontingent, ki ga bo za Češko kočjo prav gotovo predložilo PD Kranj in ki bo vsekakor realen, vzame na znanje. Prosimo pa, da se pri zabeleži kredita planinskemu društvu Kranj za Češko kočjo pristavi opomba, da se isti ob ugodni rešitvi Gospodarskega sveta o dodelitvi kočje PD-u Jezersko prenese na PD Jezersko. Prosimo, da vzamete naš dopis na znanje in ga upoštevate. Vse za razvoj planinstva!«

SPORAZUM MED PD KRANJ IN PD JEZERSKO

PZS z dopisom 306 vzame pobudo Toneta Ekarja na znanje: že s prejšnjim dogovorom med PD Kranj in PD Jezersko je bil okvirno urejen prevzem Češke kočje:

»Planinska zveza Slovenije, Glavni odbor (G.o.št. 141/49.TP.), Ljubljana 8. 1. 1949 – Planinskemu društvu Kranj

Priloženo pošiljamo prepis dopisa Planinskega društva Jezersko z dne 25. 12. 1948, v katerem predlagajo, da bi PD v Kranju pristalo, da PD Jezersko oskrbuje Češko kočjo v letu 1949. Prosimo, da se tozadevno dogovorite neposredno z odborom PD Jezersko, kjer se naj razčisti stališče obeh prizadetih društev. Primerno bi bilo, da bi se tozadevni meddruštveni sestanek vršil pred sestankom PD Gorenjske, ki bo v nedeljo, dne 16. t.m. Na tem sestanku na Jesenicah bi mogla PD Kranj in PD Jezersko že postaviti konkretne predloge. V vsakem primeru pa pričakujemo najkasneje do 15. 1. 1949 poročilo o stališču tamošnjega društva na predlog PD Jezersko. Smrt fašizmu – svoboda ljudstvu! Predsednik **Fedor Košir**, podpredsednik **Ljubo Filipič**«

Temu je sledil naslednji dopis:

»Planinska zveza Slovenije, Glavni odbor (št. 2327/49 TŠ), Ljubljana, 4. 4. 1949 – Planinskemu društvu Jezersko

Vzeli smo na znanje, da je bil dosežen sporazum med PD Kranj in PD Jezersko, da bo PD v Kranju v letu 301



Tone Ekar, prvi predsednik prvega planinskega društva, ustanovljenega po 2. svetovni vojni v Sloveniji, PD Jezersko.

Foto: Arhiv PD Kranj

1949 opustilo oskrbovanje Češke koče na Ravneh. Glavni odbor PZS je radi tega sklenil, da izroči Češko kočo z vsem v njej se nahajajočim inventarjem v upravo Planinskemu društvu na Jezerskem, in to od 1. aprila 1949. Primopredaja navedene planinske postojanke naj se izvrši najkasneje do 15. aprila 1949 ter je treba sestaviti tozadevni zapisnik s seznamom inventarja, oboje v trojniku, od katerega pripada en izvod GO PZS, en izvod PD Kranj in en izvod PD Jezersko. PD Jezersko mora kot skrben gospodar čuvati ljudsko imovino ter Češko kočo upravljati po enotnih smernicah PZS, ki more upravo koče dodeliti drugemu PD, ako se izkaže, da PD Jezersko postojanke ne upravlja pravilno. Pripominjamo, da je brezpredmeten dogovor med PD Kranj in PD Jezersko dne 8. 2. 1949 glede raznih pogojev za prevzem postojanke med Planinskimi društvi.

Smrt fašizmu – svoboda narodu. Upr. sekretar **Rado Lavrič**«

Primopredaja Češke koče med PD Kranj in PD Jezersko naj bi bila 24. aprila 1949:

»PAD Jezersko (št. 43/49), Jezersko, 19. 4. 1949 – Planinskemu društvu Kranj

Z ozirom na Vaš dopis oziroma dogovor glede prevzema Češke koče in o predlogih, stavljenih od strani Vašega PD-a, pošiljamo prepis tozadevnega dopisa

GO PZS št. 2327/49 TŠ od 4. aprila 1949 in prosimo, da pridete na primopredajo Češke koče. Pripominjamo, da radi dodelitve inventarja čakamo še točnih pojasnil od GO PZS. Planinski zdravlo!

Predsednik **Tone Ekar** in tajnik **Anica Šinkovec**«

Na rednem občnem zboru PD Kranj 14. 12. 1949 je bil sprejet sklep: »Iz gospodarske dejavnosti smo izločili oskrbovanje Češke koče, katero smo odstopili mlademu društvu na Jezerskem.«

EKSPEDICIJA POD DOLSKE ŠKRBINE

Zanimiva je tudi komunikacija oskrbnika Češke koče s PD Kranj:

»Oskrbnica Češke koče, Preddvor 7. 1. 1949 – PD Kranj

Na vaš dopis z dne 22. 12. '48 vam o nepravilnostih s strani odgovornih prirediteljev Majnikovega slaloma pri Češki koči podajam poročilo.

Radi slabih izkušenj iz leta '47 sem pred prireditvijo stopila v stik s takratnim predsednikom aktiva tov. Volc Andrejem, da se dogovorim vse potrebno z ozirom na uporabo koče za tiste dni. Tako mi je takrat obljubil od njihove strani pomoč pri pobiranju reševalnega fonda in prenočin za zamudo časa v dneh slaloma. Za porabo drv za kuho in gretje prostorov se mi izplača din 800 odškodnine, kočo pa naj aktiv očisti udarniško. V resnici pa je bila stvar čisto drugačna. Takoj ko sem prišla v Češko kočo, sem videla, da sem tu odveč. Kdo so bili takratni odgovorni funkcionarji, niti ne vem, ker so mene enostavno vsi popolnoma prezrli. Ker niso hoteli stopiti z menoj v stik in niso nudili nobene pomoči, sem pobiranje reševalnega fonda morala sploh opustiti. Takrat pa sem se tudi lahko prepričala, da odgovorni prireditelji ne poznajo hišnega reda ali pa jim ni mar za lastnino planinskega društva. Tako so gostje kljub temu, da je jedilnica dovolj prostorna, plesali v moški spalnici in kvarili pod z okovanimi čevlji ter ob isti priliki uporabljali tudi postelje v svojo zabavo. Prireditelji proti temu niso ukrenili ničesar, ko pa sem goste opozorila jaz, so mi enostavno odgovorili, da je današnji prireditelj F. A. Jezersko.

Koča je bila po prireditvi za silo očiščena, ostalo pa je precej zelo umazanih brisač, katere sem pozneje oprala, seveda z milom. Izposodili so si tudi 8 kom. steklenic (zelenk 1,4 l), katere so bile odnešene v dolino in niso bile vrnjene. Istotako je bil takrat zlomljen ključ v ženski spalnici in ni bil nadomeščen.

Za zamujeni čas mi aktiv ni izplačal nikake odškodnine, za drva pa so se pozneje obvezali, da jih še pred začetkom letne serije nadomeste, kar pa kljub večkratnim opominom niso storili, tako da mi še danes dolgujejo dogovorjenih 800 din.

S.f.-s.n. Oskrbnica Češke koče.«

Narejena pa je bila tudi razmejitev planinskega območja:

»PAD Jezersko (št. 55), Jezersko, 30. 6. 1949 – PD Kranj

Radi dela markacijskega odseka prosimo, da nam Vaše PD-markacijski odsek sporoči mejno črto med

Vašim in našim delovnim področjem. Planinski zdravilo! Predsednik Anton Ekar, tajnik Anica Šinkovec.«

Sodelovanje med PD Kranj in PD Jezersko je bilo še naprej aktivno, še posebno na področju gorskega reševanja. Tudi za alpiniste je bila Češka koča za takratni čas »eldorado klasike«. Določene motnje pa je nemalokrat povzročala dokaj težka prometna komunikacija. Poglejmo, na primer, prvo povojno gorsko reševalno akcijo 14. septembra 1946, ki so jo Jezerjani sami razrešili in natančno popisali:

»PDJ, Jezersko, 1. 11. 1946 – ekspedicija:

Na zahtevo vodje Ekspedicije dne 14. 9. 1946 smo šli reševati pod Dolske škrbine nad Zg. Ravni vojnega ubežnika sledeči reševalci: **Štiren Franc, Štular Mihael, Prešern Peter, Tepina Vinko, Tepina Joža, Sušnik Franc**. Prosimo, da bi se nam odmerjena vsota za naše delo izplačala.

Zamuda časa je 10 ur na vsakega reševalca. Minimalna plača gozd. delav. je 14 din na uro. Prosimo, da se upošteva napornost in še nevarnost pri reševanju, tako, kakor je bilo v prejšnji Jugoslaviji – na minimalno plačo 100 % poviška.

S tovariškimi pozdravi člani.« (podpisani člani reševalne akcije)

PRVI PREDSEDNIK JE BIL TONE EKAR

Češka koča je še danes na pogled takšna, kot je bila zgrajena. Zasluga za to gre tudi Vinku – Cenetu Tepini, ki je bil znan tudi po tem, da je na vrh Grintovca zahajal z vsem znano jazbečarko »Fjolco«, in Tonetu Ekarju, prvemu predsedniku PD Jezersko (ki je bilo prvo slovensko PD, ustanovljeno po vojni), prvemu povojnemu »županu« – predsedniku Ljudskega odbora Jezerskega in vodju GRS Jezersko. Tone Ekar je na Vratcih in nad Češko kočo skupaj z **Marjanom Murovcem** zasalil planike. Bil pa je tudi neutrujen pri vzdrževanju in upravljanju Češke koče, pri napeljavi vodovoda in drvarjenju. V letu 1946 je ponesel novo vpisno knjigo vrh Velike Koroške Babe. Ob Češki koči je bil pobudnik postavitve spomenika jezerskim alpinistom, ki so v vojni izgubili življenje (**Krč, Grabner, Majnik**). Poleg članstva v skoraj vseh organizacijah mu je bilo planinstvo najbolj sveto. V petdesetih letih je bil prvi Jezerjan, ki je preplezal Severno triglavsko steno s Pavlom Kemperlom, opravil pa je tudi precej plezalnih vzponov v drugih ostenjih. Prijateljaval je tudi z **Mihom Potočnikom, Jožetom Čopom** in **Ferdom Koširjem**.

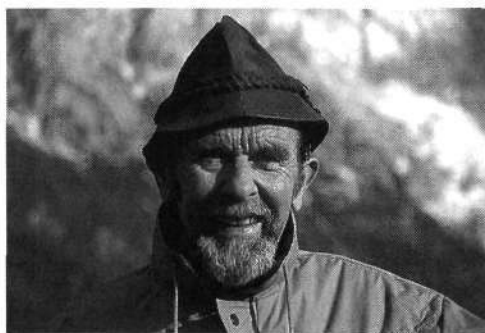
Anton Ekar se je rodil v letu 1899, torej v letu, ko so administrativno ustanovili kranjsko podružnico SPD in zgradili Češko kočo. Pri 15 letih se je zaposlil kot gozdni delavec v Kokri, leta 1915 pa je bil poklican na italijansko bojišče v 1. svetovni vojni. Leta 1919 se je kot ranjenec vrnil domov in se po okrevanju zaposlil pri Dolencu v Kokri. Nato je delal pri **Fuksu Deteli**. Gozdaril je na Putrkofu pri **Bornu**, zatem pa pri grofu **Lamezaniju** v Kokri. V tridesetih letih je delal pri **Francu Muriju** na Koroškem (Bela). Pri **Ivanu Ofnarju** je bil delavec, voznik – »furman« in hlapec. V času druge svetovne vojne je bil ilegalec – vezist, kurir, obvešče-

Sto let Češke koče ✓

V knjici, kjer so našli zavetje zeleni jezerski macesni, so Jezerani z veliko podporo Češke podružnice Slovenskega planinskega društva pod vodstvom **dr. Choudounskega** in **dr. Prachenskega** ob izteku devetnajstega stoletja zgradili leseno hišo, ki vas že na prvi pogled toplo vabi v svoje zavetje. Toplino in domačnost koče dopolnjujejo – zelo se trudimo za to – prijazen nasmeh in prisrčen pozdrav, izročilo oskrbnika **Andreja Karničarja**, ki je našo planinsko postojanko s svojo skrbjo za vsakega planinca privedel med najbolj priljubljene.

Češka koča letos praznuje svoj stoti rojstni dan, ki ga je pričakala s skoraj enako zunanjo podobo, kot jo je imela na dan svete Ane leta 1900, ko jo je požegnal triglavski župnik **Jakob Aljaž**. Letos bosta svoj blagoslov koči in vsem njenim obiskovalcem podelila pomožni ljubljanski škof g. **Jožef Kvas** in Aljažev naslednik g. **France Urbanija**. Slovesni maši in kratkemu kulturnemu programu s častnimi gosti bo sledilo veselo popoldne s pesmijo in – upamo – veselimi smehom.

Dragi prijatelji, veselimo se lepega dne 30. julija 2000 ob naši jubilejntki, ki se bo začel ob 10. uri s slavnostno sveto mašo, vsakega med vami pa bomo ta dan še posebej prisrčno pozdravili z Aljaževim pozdravom: »Boglonaj, k' smo pr'jatlji!«



Andrej Karničar, dolgoletni oskrbnik Češke koče

valec pod partizanskim imenom Petelin. Po drugi svetovni vojni je opravljal vrsto funkcij: predsednik sindikata lesnih delavcev, odbornik KLO, predsednik LO. Rojen je bil v Novi vasi nad Preddvorom, pod Zaplato in Storžičem. Njegova žena je bila Jezerjanka **Helena – Lenčka Teul**. Imel je pet bratov, trije so se izselili v Ameriko in izmed njihovih sinov sta se dva povzpela do senatorstva.

Tonetovo delo za ustanovitev planinstva in GRS na Jezerskem je trajno in nepozabno. Po njegovi zaslugi je PD Jezersko dobilo v upravljanje Češko kočo. Za planinske zasluge kot tudi za delo in vodenje GRS so mu v šestdesetih letih dodelili najvišja planinska priznanja, zlati znak Planinske zveze Slovenije in Planinske zveze Jugoslavije.

Anton Ekar in ostali planinci in reševalci z Jezerskega so bili do ustanovitve lastnega planinskega društva član kransjske podružnice SPD in nato povojnega PD Kranj.

Najskrenejše besede o danes pozabljeni planinski osebnosti so bile besede gorskega reševalca in alpinista Pavleta Kemperla v sedemdesetih letih na pokopališču v Ravneh na Zgornjem Jezerskem: »Ko smo leta 1948 ustanavljali planinsko društvo na Jezerskem, prvo po vojni v Sloveniji, si bil ti, Tone, med najvzdržljivejšimi poborniki za ustanovitev te organizacije in njen prvi predsednik.

Spominjamo se vsi, kot bi bilo včeraj, s kakšno vneto in veseljem si se lotil dela, ko smo leto dni zatem dobili

v upravo Češko koč. Bil si njen najzvestejši varuh in skrbel si zanjo kot za svoj lasten dom.

Če bi te neprizanesljiva smrt ne odtrgala od nas, bi se midva še in še pogovarjala o najinih plezalskih turah v skupni navezi v steni Kalške gore, v severni steni Dolških škrbín, v severni steni Kalške gore, v severozahodnem delu Kočne in še o tem, kar si plezal z drugimi. Vedno novi in vedno ljubi so nama bili ti pogovori. Tudi tvoja največja želja, preplezati Severno triglavsko steno, se ti je izpolnila. Spominjam se, s kakšno jekleno odločnostjo si vstopil v steno in kako otroško si se veselil uspeha.

To je bila tudi najina zadnja skupna pot v gore – Nemška smer v Severni triglavski steni.«

PRVI POSKUSI IN KONČNO USPEŠEN VZPON V LETU 1800

GROSSGLOCKNER PRAZNUJE 200-LETNICO

DR. TANJA PETERLIN-NEUMAIER

Grossglockner ali Veliki Klek (3798 m) na meji Koroške, Salzburške in Tirolske ni samo najvišji vrh Visokih Tur, temveč celotne Avstrije. Šele na jugozahodu ga po višini prekašajo italijanski Dolomiti in Ortler ter daleč na zahodu vrhovi Srednjih in Zahodnih Alp z Mont Blancom na čelu. Ob lepem vremenu je viden že od daleč, tako tudi z vrhov slovenskih gora. Pristop nanj za izurnjenega gornika z dobro kondicijo dandanašnji ne predstavlja večjih težav. Edini res nevaren del poti s plezalnimi odseki II. stopnje, ki ni za vrtoglave, je na vrhu Malega Kleka in v ostri škrbini med Malim in Velikim Klekom. Ob lepih poletnih dnevih se na njegovem vrhu kar tre gornikov, takrat ne gre brez čakanja pri vzponu in sestopu, kajti brez števila je ponosnih nad svojim uspehom, ki uživajo nepopisno lep razgled, kakršen se jim nudi z vrha tega ošljenega velikana. Baje je le z vrha Mont Blanca razgled lepši in bolj očarljiv. Pri svojem vzponu le malokdo pomisli na prve poskuse plezanja na to goro, na skoraj nepremostljive težave, ki so jih morali premagati prvopristopniki. 28. julija letos pa bo minilo že točno 200 let, odkar je prva človeška noga stopila na sam vrh, na katerem so se dotlej po mnenju vraževernega ljudstva zbirale le čarovnice.

POTOVANJA V GORE

Šport, telesne vaje in gornišstvo so bile ob prelomu med 18. in 19. stoletjem komajda znane dejavnosti. Odnos do narave, njene flore, favne, morfologije in njenih lepote se je sicer v 18. stoletju bistveno spremenil. Če so bili v minulih stoletjih le pastirji tisti, ki so po gorah iskali izgubljeno živino, pa divji lovci, ki so zasledovali divjačino, romarji, ki so se iz pobožnosti podajali do znamenj in kapelic na vrhu hribov, ter rudarji v visokogorskih rudnikih zlata in srebra, ki so zahajali višje v gore kot večina kmečkega prebivalstva, so zdaj počasi dobivali tekmece iz vrst gosposke in meščanstva.

Potovanje ne samo v Italijo, deželo antične kulture, temveč tudi v neznani gorski svet je začelo prihajati v modo. Vse več je bilo potopisov, predhodnikov naših sodobnih potovalnih vodnikov. Potniki, ki so bili seveda petični ljudje, so jih uporabljali na svojih izletih, na katerih so občudovali naravne lepote gorskega sveta, trepetali od strahu na nevarnih poteh, ki so jih vodile po ozkih soteskah, pod navpičnimi stenami, nad globokimi prepadi in po strmih »cestah« čez visoke gorske prelaze. V duhu prosvetljenstva so začeli učenjaki vedno pogostejše zahajati v naravo, torej tudi v gore, da jim iztrgajo še zadnje skrivnosti. Botaniki so iskali nove rastline, geologi so preučevali sestavo gorskih kamnin – Alpe so bile bogate z rudami, tako z železom in svincom kot svetlečim se zlatom in srebrom –, geometri (to so bili takrat matematiki, fiziki in astronomi) so merili lego in višino krajev, rek in gora za boljše in natančnejše zemljevide, drugi so spet želeli preveriti, če zakoni fizike veljajo tudi v višavah.

Želja po novih doživetjih in ukaželjnost sta vabili ljudi v gore, ne pa želja po športnem, alpinističnem udejstvovanju. Zato tudi posebne obleke za gore niso poznali; nosili so trpežna potovalna oblačila in temu primerne čevlje ali škornje. Pogosto so jezdili, če so bili peš, jim je prišla prav kakšna palica z ostro železno konico ali pa ročno kovane dereze, ki so jih kmetje od davna uporabljali pri košnji na travnikih na strmih gorskih pobočjih.

Nemirni duh in ukaželjnost sta gnala **Belsazarja Hacqueta** (1739–1815), zdravnika, fizika, botanika in mineraloga (ki je v naših krajih od leta 1766 do 1787 preživel 21 let svojega življenja), na dolga potovanja po evropskih deželah, o katerih nam je zapustil številne izredno zanimive popise. Na enem od takih potovanj mu je leta 1777 uspelo doseči vrh Malega Triglava (2725 m), leto pozneje, 26. avgusta 1778, pa so se štirje Bohinjci povzpeli na sam najvišji vrh (2864 m). Šele osem let pozneje, 8. avgusta 1786, sta kmečki fant **Jacques Balmat** in zdravnik **dr. Michel Paccard** stala na vrhu Mont Blanca (4807 m). S tem se je uresničila